

لوگ گیت تے مختلف قسمیاں

تجھو کھو کھو
لوگ گیت تو مراد اے " لوگال دے گیت "۔
ایہ گیت کسی اک مشاعر یا تخلیق کار دی تخلیق نہیں ہونے
سوں ساری لوگائی دی سبائی تخلیق ہونے میں لوگ گیت
اویساں جنگلی لڑکیاں، انڈیاں، سرورے میں جیڑے دھرتی دی
گھوڑوں آپ مہارے پتھر پتھر میں تے دھرتی توں اہی
خوشحال مہار پتھر میں بقول مولانا حالی: " جدوں جڑے
من اندر دیکھے آپ مہارے سروروں لفظاں راہیں مہنوں
دھت لکھدے میں تے شعر ادب دار ادب دھار پتھر میں "۔
ایہاں جزبیاں توں مراد قدیم توں جیڑی زبان ملی سی اوس
مشاعر دی دے ادب توں سی لوگ گیت اکھیاں جاندا اے۔

تعریف

بقول اختر شمار
" اوہ گیت جیڑے صدیاں توں شینہ بہ شینہ لوگال
دے دلاں رچہ دسدے میں تے کسے ائی تخلیق دی
جائے ساری لوگائی دا تخلیق محل قرار دے جانے
میں، ایہاں بیتاں توں لوگ گیت آکھیا جاندا اے "۔

Relate your headings to the qs
statement

لوگ گیتاں دا لہار

لوگ گیت دنیا دی ہر زبان، ہر قوم، ہر قبیلے تے علاقے
وجہ گاتے سنے جانے میں۔ ایہاں لوگ گیتاں دی
قدامت دا اندازہ لانا ڈھیر اذکھائے اے۔ ایہاں لوگ

گیتاں نے اپنے اندر میر شہیدی تاریخ، جبر، کربتے
 لکم و ستم لوں سا بنھیا سو یا اے۔ الہ گیت ساڈے کول
 سراج دے مصروف سیراے تے نظرے آوں بغیر نسل
 نسل مستقل سرزدے آرتے نسل۔ جے اہتیاں گیتاں دا فیر
 منہن کرنا ہوتے تے نامعین تم اے۔

لوگ گیتاں دا علاقہ

کسے وی علاقے سرزدیں دی ریتل، وسوں، ریتاں تے
 ورتیاں اور تاریخ دا مشہور تے لوکاں دے جذبات دے
 سبھی خواص سرزدے میں لوگ گیتاں دا ہیں اسی نہ
 حرف و لاقائی حضرت نے آوں آگاہ ہونے آل بلکہ لوکاں
 دی سوج، مزاج، رسم و رواج تے تفسیرات دی اہتیاں
 لوگ گیتاں دا ہیں سبھی سوج مراد ملدی اے۔ جموں
 مثال دے طور تے: راجستھان علاقے دے لوگ گیتاں
 وچ محمد اداں، جھکراں، ریت، بریلے تے خلیستان
 دا ذکر ملدا اے۔

عبد الجبار شاکر پوریل "پنجاب دے لوگ گیت"

(صفور ناصر جوہری) دے دینا جے وچ لکھدے میں:
 "لوگ گیت کسی زمان دی ہندیت دے
 مافی تے مجموعہ کون دیکھن گی اے اجیرا
 مشہور اے جس وچ اوس علاقے دی ریتل
 سوج تے جذبات دی سبھی تفسیر نوازدی
 اے"

لوگ گیتاں دی زبان

جموں لوگ گیت عام لوکاں دے گیت ہون تے میں
 اے ای لوگ گیتاں دی زبان دی عام لوکاں دے زبان ہون

اے۔ ابناں ورت سہرے سارے الفاظ کے معصوم حزیباں
 نون واک منیم پیرے ورت میان کر دنا جانڈالے سر دلاکے دے لوک
 گیت، اپنی زبان کے محفول مدافاتی ہیمے دی فائزئی کر دے نکل
 مثال دے طور تے : لوٹو بار دے دلاکے والوٹو بار کی گیت
 تے سرگور دھا اور خوشار، دا شاہ لوری ہیمے دا گیت اے

لوک گیتاں دے لکھاری:

لوک گیتاں دے باقاعدہ مثال لکھاری نہیں ہوندے
 ایہہ ادہ جذبے تے خیال ہوندے میں جیڑے مہیاں تے
 گھبر دوال دے مہیوں آپ میراے نال تے موزوں لفظاں
 داروب دھار لیتے میں

لوک گیتاں دیاں قسماں

دنیاب دے لوک گیتاں دی تعداد کافی زیادہ اے
 کیوں کہ ایہہ بندے دے جمن توں لے کے مرن تک دے
 گیت مرحود میں۔ یعنی لوری توں لے کے وین
 تک مختلف لوک گیتاں نے پنجابی لوک ادب ورت دیا
 رنگی لکھاری ہونئی اے۔ گو اہم لوک گیت مثلاً لوری
 لوریاں، ماییاں، ڈھولا جلی، آفلی، نعال، جھتر، سی، گر دھا
 سگیتاں تے گھوڑیاں وغیرہ

لوک گیتاں دا وسروا:

لوری:

ساوال، پھیلن توں سلان ویلے جتا لوری لے نال ایہہ گیت
 گڈنا قندیاں منم۔ ایہہ گھوڑے لورے فرق نال ساریاں تھانواں
 تے اکثر کوچھہ جڑے نال گائے جاندے میں۔

مثال کے طور پر :

لورم لوری ددھ لوری

بی کے نتیجے

لوکاں تو چوری !

باوا کنک لہا دے گا

ماں لہنیاں دٹے گی

باوا بیٹھا کھاوے گا

الہڑ بلھڑ باوے دا

باوی لہہ کے جھٹے گی

باوی سن لہاوے گی

فاکا لکڑ کھڑ سے گا

لہلیاں :

لہلیاں اب مصرعے والیت اے جیڑا لہرا زوردار تے مقبول لہرت

اے۔ لہلی واحد تے لہلیاں جمع اے۔ لہلی دا مطلب گل بات

قول اے۔ لہلہ توں مراد اے اب مصرعی تنظیم اے جیڑا

وج جذباں دا لہڑو موجود ہونے۔ لہلہ دے لہلہ لہلیاں لہلی

مختلف لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں

لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں

لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں

لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں

• لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں

• لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں

• لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں

ماہیا :

لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں لہلیاں

حزبات دا اظہار نسبتاً گہرا ہے۔ بنیالی روح مابھی دا تقاضا
 جائز اے جیہڑا بنیالی زبان توں لکھیا اے لفظ مابھی دا مطلب
 ”چندورگا“ اے۔ ہنتر دے اعتبار نال ایہہ ڈیڑھ صوفی دی
 خوبصورت نظم ہندی اے۔ ایہہ صوفی فانی دی لوڑ لوری کرن
 واسطے استعمال کیتا اے۔ دو جامعہ کامل مہتمم بیان کردا
 اے نال نال حزبات دی بیان کردا اے۔ مابھی دا خاص
 موضوع بھرتے وچ جوڑا اے۔

دو پتر اناراں دے
 ساڈا دکھ سن سن کے، روئے ہمت بہاڑاں دے

سونے دا گل مابھی
 لوکاں دیاں دن اکھیاں ساڈا پتر اے دل مابھی

ڈھولا:

ڈھولا بنیالی دا پرا نالوٹ لیتا اے۔ جیہڑا صدیاں دے ہنتر
 طے کر داسینہ بیہنہ اک نسل توں (وچی نسل تیکر ڈھولا آ رہا اے۔ گو
 لوکاں دا خیال اے کہ ایہہ نقلی عسینہ داستان ”ڈھولا مارو“ نال
 تے بعض ڈھولا تے سنی دی داستان توں لکھیا دس دے سنی
 ڈھولا لیت گاں لئی کسے ساز، جھپٹے، گھڑے، بانسری تے ڈھول دی
 لڑ پھیل ہونڈی ”گاڈن دا ڈھول“ دے ہاں ہاں سبھو جو کردا اے
 رائے احمد کمرل تے انڈی ہنڈی کھنڈی لار ڈھول دا ڈھولا
 ملاحظہ کرو:

اوہ برفی تے الجھ لٹھا
 جیویں طاکے تے ہنڈا اے لکھیا باز شکاری

انہیاں نوں لور ڈھولا
 تکی بی بی بھور ڈھولا
 وسنا ایل ڈدر ڈھولا
 فشر آویل فرور ڈھولا

جگنی:

جگنی بنیاب دامفتول گیت اے۔ اصل وجہ جگنی ارب زلور
 دانال اے تے گڈے دے تعویذیاں نوں دی جگنی آگدا حانڈا اے
 الیم لور گیت آوارگ دی، پیران تری تے سیاحت نوں حانڈا
 حانڈا اے۔ جگنی تلاش تے فعال دالیت اے جگنی گیت وجہ
 سر مو صناع سمیر یا حاسڈرا اے حمد، عقبت، بکر و جھور آموسماں
 رتاں تے صفراں دے ذکر نوں علاوہ سیاسی، سماجی، افتقاری تے
 تاریخی موضوعات دی جگنی وجہ بیان کیے جاسڈرے نل

جگنی جاڈری سی روہی
 جباں بند سو بائے جوتی
 ارتقے رو رو کملی ہوتی
 پیر میر یا جگنی بندی اے
 جی پیری ناں سائیل دال بندی اے

دگلا:

جھورا لور گیت اے ستودی انڈرٹی نوں دی، جھلا آگڈے
 نیل الیم ادہ لور اے سمیر انتادام عاشق تے معشوق دے وچکار
 تستانی دے طور تے بندرا اے۔ اے اے اے اے اے اے اے اے اے
 ایہ دے وجہ بیاب محبت تے مستل نوں علاوہ بی طرح دے
 موضوعات بیان کیے جاسڈرے نل۔ دال گیت وجہ صفر

دی لونی پادری، نیس، سوئی

جھلا بیری لوراے
گرم ماسی دا ڈوراے
ونجنا نال فرور اے
اڈال بن کے طا
جنت ماسی گھوتا

کھلی:

عام طور تے دوڑیاں مقامال وچ سو پیراں دیاں اڈیاں
جٹ کر تے دینے زمین اُتے جھانے گول دارے وچ گھوریاں
سین تے تال گیت، گاڈریاں نیس۔ ایس فون دینیاں
دیاں مسرا لاس دی گھیر دا ناچ اے۔

کھلی کھیر دی یک میرے دیر دی
دو پٹا میرے کھانی دا: کھٹے موٹیہ جوئی دا

گھوڑیاں:

ویاہ شادی دے موقعے دا گیت اے۔ خدوں راہیڑا
میرے گانے بنے گھوڑی اُتے پہنڈا اے تے او س او پلے
کھنڈاں کھوجا بنیاں گھوڑی دی واٹ کھڑے گھوڑیاں
گاڈریاں نیس تے ناے سر مر یو ائی تے واٹ کھون دا
لاٹ دی لہنیاں نیس۔

دینیاں راجہ
میرے بابل دا بیاراں
اصبری دے دل دا سيارا
نی دیر میرا گھوڑی چر دھیا

Mujahid

کھیناں واقعاں: کھوٹیاں نی
ویر کھوڑی چر دھیا
لین کھوڑی واٹ
پنج روپے کھین و لاٹ

مکدی گل:

مکدی گل ایہہ ہئی پنجابی زبان، کور کھوٹیاں یاں
رنگوں رنگ آسمان یا روں ڈاڑھی اوسر زمان اے۔ لہذاں
کیتاں راہیں تیرھے باڈنیاں مسیاراں، لوری دینیاں ماواں جو کھاں
دینیاں سساں، ٹوکاں دیا نناناں، سرے جیرے دایہ ماسی دیا ناٹو
سیندوری صافے دایہ جواواں، کھال دے کھوہ تندر حیا آئی تے
دیکو دی تفصیل مکدی اے۔ بقول خواجہ صاحب "اسم رانا" ایہہ ساڈھے
تیز تیز، رسیب تے جیوں دے رنگ ڈھنڈ دیاں زردہ کھوڑیاں
تے عمر زراں نیں۔ ایہہ کیت اصل روح اوہ سب کجواں جو ساڈھے وڈے
وڈیر یا اسیں دے راہیں اٹھدے بہنرے، جدرے کھوڑے کھاں ماراں دج
کھوڑے تے جھسک کر دے آں۔ ایہہ کھوڑے مشابہ تے کھوڑے جیوں
اے خاص وٹلی دا روپ تے کہ کھاں دے دلال، دینیاں تے روحاں دج
نیں تے ایہہ کھوڑے مشابہ تے جذبے روح، دل دی اور زین دی بلدی دجوں
آپ اباں بن تے فکدے نیں، ایہہ ساڈھے کور کھوٹیاں نیں۔